

Nirvana

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİ ÇALIŞMA GRUBU

SÖZ SANATLARI

HAZIRLAYANLAR

İsmail ÇUBUKÇU

Halil AKİLLİOLU

Mustafa AKBALIK

1. Benzetme (Teşbih)

Söyleyişe güzellik katmak ve ifadeyi güçlendirmek için aralarında ilgi kurulan iki varlık ya da kavramdan nitelik bakımından zayıf olanı, kuvvetli olana benzeterek anlatmaktır.

"Bu yörenin pamuk gibi yumuşak toprakları vardır."

Yukarıdaki cümlede "toprak", "yumuşaklık" bakımından daha kuvvetli olan "pamuğa" benzetilmiştir. Bu cümledeki benzetmenin öğelerini şöyle sıralayabiliriz:

Kendisine benzetilen: pamuk

Benzeyen: toprak

Benzetme yönü: yumuşaklık

Benzetme edatı: gibi

Bir benzetmedeki benzetilenle benzeyeni bulmak için "Neyi neye benzetiyor?" sorusunu kullanabiliriz.

"Yıldırım'ın, çelik gibi sağlam bir iradesi vardır, onu ikna edemezsiniz."

Bu cümleye "Neyi neye benzetiyor?" sorusunu sorduğumuzda "İradeyi çeliğe benzetiyor." cevabını alırız. Bu nedenle "çelik" kendisine benzetilen, "irade" ise benzeyen unsurdur. "Sağlam" sözcüğü benzetme yönü, "gibi" sözcüğü ise benzetme edatıdır.

Bütün benzetmelerde benzetme yönüyle benzetme edatı kullanılmayabilir. Bu benzetmeler sadece kendisine benzetilen ve benzeyen unsurlarla yapılır.

Örnek

"Burnu fındık, ağzı kahve fincanı.

Şeker mi şerbet mi bal Acem kızı!"

Yukarıdaki dizelerde burun, fındığa; ağız da kahve fincanına benzetilmektedir. Bu benzetmelerde benzetme yönü ve benzetme edatı kullanılmamıştır.

Kazanım Pekiştirme-1

1. Aşağıdaki cümlelerden benzetme yapılanların başına "3" işareti koyunuz.

- (.....) 1. Yaşlı aslan, oğluna bazı öğütler veriyordu.
- (.....) 2. Bebeğin saçları altın gibi parlıyordu.
- (.....) 3. Öğretmenimiz altın kalpli bir insandır.
- (.....) 4. Bulutlar, güneşi görünce surat astı.
- (.....) 5. Dedemin yürüyüşü kaplumbağayı andırıyor.
- (.....) 6. Zavallı adam, kibrit çöpü gibi olmuş.
- (.....) 7. Kelebek bu sabah yine şarkılar söyledi.
- (.....) 8. Bayat ekmekler taş gibi sert olmuşlar.
- (.....) 9. Masayla sandalye kavga ediyordu.
- (.....) 10. Mangal gibi yüreği vardır babamın.

2. Aşağıdakilerin hangisinde benzetme yapılmıştır?

- A) Gökyüzü ağladı gün boyunca.
- B) Melek gibi bir insandır annem.
- C) Leylekler ağaçlara konuyor.
- D) Bu olay moralimi bozdu.

Çözüm: B'de, "Melek gibi." derken benzetme yapılmıştır. Cevap B seçeneğidir.

2. Konuşturma (İntak)

İnsan dışı varlıkların insanmış gibi konuşturulmasıdır.

"Güle sordum adını,
Gün açılısın; gör dedi.
Yare ömrünü vermezsen
Aşka ermen zor, dedi."

Yukarıdaki dörtlükte şair "gül"le konuşmaktadır. "Gül" şairin sorusuna cevap veriyor. İnsana özgü olan "konuşma" eylemi "gül"e aktarılmıştır.

3. Abartma (Mübalağa)

Bir varlık ya da durumu olduğundan daha büyük, daha fazla ya da daha küçük göstermeye abartma denir.

"Bir cefam vardı bin oldu
Aktı gözümün yaşı sel oldu."

Yukarıdaki dizelerde şair, gözyaşının sel kadar olduğunu ifade ederek üzüntüsünü abartılı bir şekilde anlatmıştır.

"Deniz mürekkep olsa yazılmaz benim derdim."

Bu dizede sanatçı, dertlerinin çok fazla olduğunu dile getirmiştir. Sanatçının o kadar çok derdi vardır ki deniz mürekkep olsa derdini yazmaya bu mürekkebin dahi yetmeyeceğini sanatçı, abartarak ifade etmiştir.

"Bir ah çeksem dağı taşı eritir,
Gözüm yaşı değırmeni yürütür."

Yukarıdaki dizelerde şair, acısını abartarak dile getirmiştir. Gözyaşlarının da değırmeni çevirecek kadar fazla olduğunu abartarak ifade etmiştir.

4. Zıtlık (Tezat)

Karşıt durum veya özelliklerin bir arada verilmesidir.

Neden böyle düşman görünürsünüz
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?

Budizelerde "dost, düşman" sözcükleri kullanılarak zıtlık sanatı yapılmıştır.

Kazanım Pekiştirme-2

Aşağıdaki dizelerde kullanılan anlam olaylarına göre dizelerin numaralarını ilgili kutucuklara yazınız.

I.
Maymun şunu anlatmak istemişti fkrince:
Boşa gitmez kötüye bir ceza verilince

II.
Ben de gördüm güneşin doğarken battığını
Esrarlı bir bakışın gönlü kapattığını

III.
Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik.
Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik.

IV.
Ellerim takılırken rüzgârların saçına
Asıldı arabamız bir dağın yamacına

Zıtlık Bulunan

Abartma Bulunan

Benzetme Bulunan

Konuşturma Bulunan

1. Aşağıdakilerin hangisinde insana özgü nitelikler insan dışı bir varlığa aktarılmıştır?

- A. Bu ülke için gece gündüz çalışanları düşün.
- B. Acımasız adamın bu sözleri yaşlı kadını yaralamıştı.
- C. Günlerce kıyıda demirlemiş yorgun teknemizle denize açıldık.
- D. Herkesi etkileyen bu olayı kimin tezgâhladığını anladık.

2. Oktay Rifat somut şiirden soyut şiire yönelince bir öfke, bir yadırgama! Şair dönüp dolaşıp somut şiirde karar kılınca yine aynı şey: "Canım bu adam bukalemun gibi, ne yaptığını bilmiyor." Hayır, herkes, her şey değişecek ama sanatçı beton gibi donup kalacak. Hiç böyle şey olur mu?

Bu parçada geçen benzetmelerin kendisine benzetilen unsurları hangi seçenekte doğru verilmiştir?

- A. Oktay Rifat - bukalemun
- B. bukalemun - beton
- C. bu adam - sanatçı
- D. sanatçı - beton

3. Var olan yokluğun ömrünü sürüyorum.
Aşklar bomboş kuruntu, hürriyetler esaret.

Bu dizelerde aşağıdaki söz sanatlarından hangisi vardır?

- A. Zıtlık
- B. Konuşturma
- C. Benzetme
- D. Abartma

4. A: Bu sezon yoğun bir yıl geçirdik, çok yoruldum.
B: Ben de çok yoruldum ama görevlerimi tam olarak yerine getirince tüy gibi hafifledim.

Bu konuşma ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A. Bir durum abartılarak anlatılmıştır.
- B. Benzetmeden yararlanılmıştır.
- C. Doğaya ait bir özellik insana verilmiştir.
- D. Zıt kavramlar birlikte kullanılmıştır.

5. Aşağıdaki dizelerin hangisinde zıtlık (tezat) vardır?

- A. Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında;
Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum.
- B. Aydınlığa koştum karanlık çıktı.
Her sevgi, her vefa bir anlık çıktı.
- C. Yaş otuz beş! Yolun yarısı eder.
Dante gibi ortasındayız ömrün.
- D. Sucuların hiç durmayan çingirakları
İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı.

6. Aşağıdaki dizelerin hangisinde teşbih vardır?

- A. Pırıl pırıl denizlerden geçecek bu gemi.
- B. Sen yalnızlığın acısını bilir misin?
- C. Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda!
- D. Kimsecikler duymadan bir kapı açıp gitsem.

7. (I) Fırat, Doğu Anadolu'ya şekil veren bir nehirdir. (II) Fırat boyunca uzanan, haşmetli ordu komutanlarını andıran dağlar, Doğu Anadolu'nun bir başka güzelliğidir. (III) Hele o nazlı gelin gibi uzanan Fırat'ın ikiye bölündüğü ovalar yok mu? (IV) Her yönüyle Fırat ve etrafındaki yer şekilleri Doğu Anadolu'ya ayrı bir güzellik verir. (V) Bu nedenle ben Doğu Anadolu'ya hep hayranımdır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinde benzetme yapılmıştır?

- A. I ve II B. III ve V
C. II ve IV D. II ve III

8. Aşağıdakilerin hangisinde benzetme (teşbih) yapılmıştır?

- A. Maç saat yedi gibi başlayacak.
B. Leylek, kargaya dert yandı.
C. Yürüyüşü kaplumbağadan farksızdı.
D. Mutluluktan havalara uçtuk.

9. Dillerde dolaşan şarkılar gibi
Yıllarca boşaldın, doldun ey gönül

Bu dizelerde aşağıdaki söz sanatlarının hangisi kullanılmıştır?

- A. Kişileştirme B. Abartma
C. Benzetme D. Konuşurma

10. Aşağıdaki dizelerin hangisinde abartma (mübalağa) sanatı vardır?

- A. İstemem gonca gülü ne de bülbül sesini
Bir kadehte bulurum hayatın neşesini
B. Farz et denize çıktım
Su biter, derdim bitmez
C. Kokar kır çiçekleri gün ağarmadan
Anısız, uykusuz kokar nane
D. Bir sabah vakti kimsesiz
Bir limanda bulsam kendimi

11. Aşağıdaki dizelerin hangisinde abartma yapılmıştır?

- A. Yemişler sarkıyordu ağacın dallarından
B. Yok bizi arayan soran kimsemiz
C. Nefes almak, içten içe derin derin
D. Âlem sele gitti gözlerimin yaşından

12. Aşağıdakilerin hangisinde abartma (mübalağa) sanatı yapılmıştır?

- A. Gökyüzü bugün biraz bulutluydu.
B. Bir "of" çeksem, dağlar devrilir.
C. Meyve bahçesi çok güzelmiş.
D. Kardeşimle çok iyi anlaşıyoruz.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde konuşurma (in-tak) sanatı vardır?

- A. Deniz ve mehtap sordular seni: Nerdesin?
B. Tavşan havuçları büyük bir iştahla yedi.
C. Kurt, bir süre kuzuları takip etmiş.
D. Arı, bal yapmak için çiçek çiçek dolaşmış.

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde benzetme yapılmıştır?

- A. Böğürtlenlerin her biri çok lezzetliydi.
B. Genç adam, işini severek yapıyordu.
C. Paralarını kaybedince morali bozulmuş.
D. Bahçedeki kirazlar bal gibi tatlıydı.

Kazanım Pekiştirme-1

Aşağıdaki cümlelerden benzetme yapılanların başına "3" işareti koyunuz.

- () 1. Yaşlı aslan, oğluna bazı öğütler veriyordu.
- (3) 2. Bebeğin saçları altın gibi parlıyordu.
- (3) 3. Öğretmenimiz altın kalpli bir insandır.
- () 4. Bulutlar, güneşi görünce surat astı.
- (3) 5. Dedemin yürüyüşü kaplumbağayı andırıyor.
- (3) 6. Zavallı adam, kibrit çöpü gibi olmuş.
- () 7. Kelebek bu sabah yine şarkılar söyledi.
- (3) 8. Bayat ekmekler taş gibi sert olmuşlar.
- () 9. Masayla sandalye kavga ediyordu.
- (3) 10. Mangal gibi yüreği vardır babamın.

Kazanım Pekiştirme-2

Zıtlık Bulunan

II

Konuşturma Bulunan

IV

Benzetme Bulunan

III

Konuşturma Bulunan

I

TEST-54

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
C	B	A	D	B	C	D	C	C	B	D	B
13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.				
A	D										

5.SINIF

NIRVANA

5.SINIF TÜRKÇE SORU BANKASI

6.SINIF

NIRVANA

6.SINIF TÜRKÇE SORU BANKASI

7.SINIF

NIRVANA

7.SINIF TÜRKÇE SORU BANKASI

8.SINIF

NIRVANA

8.SINIF TÜRKÇE SORU BANKASI

Müfredata %100 Uyumlu

Günlük Yaşla İlişkilendirilmiş Sorular

Sözel Mantık ve Görsel Okuma Soruları

Artık 5,6,7. Sınıfların da